

building a model of each block algorithms, developing a graphical model of each learning task, identifying the content and location of information on the screen for each frame, the definition of standards to resolve issues, placing text, figures and graphs of information and control frames on the screen; models drawing algorithms by combining the individual blocks. The model provides a study course and allows the current and final evaluation of student achievement. Developed CPM adapted to the level of student capabilities, namely, coordinating the supply of educational material according to the knowledge of a particular student by selecting the speed and consistency of the study subjects.

Model, computer model, computer-functional model, the function, the learning process, a property complex.

УДК 005:378.134:378.663

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О.В. Полозенко, кандидат педагогічних наук

У статті обґрунтовано доцільність застосування методологічних підходів до психологічної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі до професійної діяльності, зокрема: синергетичного, особистісно орієнтованого, аксіологічного, професіографічного, андрагогічного.

Синергетичний підхід, особистісно орієнтований підхід, аксіологічний підхід, професіографічний підхід, андрагогічний підхід.

Постановка проблеми в загальному вигляді. З психікою і функціонуванням психічної системи людини пов'язаний будь-який аспект формування і функціонування пізнавальної системи особистості. Тому існує нагальна потреба замислитися над місцем і роллю психічного вектору особистості в суспільстві, виробничих відносинах, екологічній ситуації тощо. Як зазначає І. Єршова-Бабенко, нинішній період життя суспільства потребує від людини вміння легко й швидко реагувати, оцінювати, змінюватися, створювати і зберігати себе, при цьому не руйнуючи, а також зберігати іншого. Це особливий стиль життя і мислення, характер спілкування, який дозволяє людині й оточенню одночасно і безконфліктно «бути» і при цьому «бути у становленні» [1]. Ми поділяємо точку зору І. Єршової-Бабенко про те, що освіта ХХІ століття має бути спрямована на формування і розвиток людського в людині, на забезпечення можливості не тільки набувати професійних знань і навичок, а й можливість створюю-

вати і зберігати себе як особистість в гармонії з собою і суспільством. На вирішення цих та інших проблем спрямована психологічна підготовка майбутніх фахівців аграрної галузі.

Збільшення навантаження, інтенсифікація діяльності, ненормований графік роботи, виконання професійних обов'язків у несприятливих погодних умовах і складних виробничих ситуаціях – ці та інші фактори посилюють вимоги до психологічної готовності фахівців аграрної галузі до професійної діяльності. Отже, забезпечення аграрної галузі фахівцями й їх психологічна підготовка до професійної діяльності є однією з актуальних проблем сучасності. Це зумовлює потребу аналізу методологічних підходів до психологічної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі до професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що використання синергетичного підходу в соціально-гуманітарних науках висвітлено у дослідженнях Є. Антонова, В. Волова, В. Єгорова, Д. Китаєва, Є. Князевої, Н. Мальцевої, С. Пожарського, В. Стьопіна та ін. Проблеми застосування принципів синергетики в освіті досліджували Г. Васянович, О. Вознюк, В. Виненко, Л. Зоріна, А. Євтодюк, І. Єршова-Бабенко, Т. Каплунович, С. Клепко, С. Кульневич, В. Кушнір, В. Лутай, В. Маткін, А. Семенова, М. Таланчук, О. Чалий та ін.

В останні десятиліття проблема особистісно орієнтованої освіти інтенсивно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями та знаходить своє відображення у працях багатьох відомих учених, зокрема: Г. Балла, І. Беха, Є. Бондаревської, О. Пехоти, А. Плігіна, С. Подмазіна, В. Рибалки, В. Сєрікова, В. Семиченко, І. Якиманської, М. Чобітька та ін.

Проблему цінностей у вітчизняній науці вивчали Б. Ананьєв, Г. Андрєєва, І. Бех, Є. Бондаревська, М. Боришевський, І. Зимня, І. Зязюн, З. Карпенко, С. Рубінштейн, В. Сластьонін, О. Хуторської, В. Ядов, Т. Яценко та ін. Закономірності розвитку ціннісних орієнтацій сучасного студентства досліджували В. Бакіров, О. Васильченко, Т. Вілюжаніна, Н. Іванцева, Є. Ісаєва, С. Косарецький, А. Маркова, В. Мицька, Ю. Пелех, М. Шевчук та ін.

Застосування професіографічного підходу розглядається в роботах М. Андрєєвої, Г. Васяновича, С. Вітвицької, О. Вознюк, О. Гульбас, О. Дубасенюк, О. Дуднікової, Є. Іванової, Є. Клімова, Н. Кузьміної, М. Левківського, С. Максименка, А. Маркової, С. Сисоєвої, О. Черепехіної, Р. Миленкової та ін.

Ґрунтовні дослідження андрагогічних проблем представлені у працях М. Ноулза, Р. Сміта, С. Брукфілда, П. Джарвіса, Х. Гротхоффа, Ф. Пеггелера, Є. Росенстока, Х. Гансельманна, П. Фюрте, І. Дзежговської, Л. Туроса, Х. Радлінської, І. Вільша, С. Змейова, С. Вершловського, Н. Дудіної, М. Громкової, Н. Ничкало, Л. Лук'янової, Л. Вовк та ін. Застосування андрагогічного підходу в Україні досліджується Н. Протасовою, М. Смирновою, С. Ковальновою, В. Пуцовим, В. Буренко, Л. Тархан, В. Луначек та ін.

Мета статті – обґрунтувати доцільність застосування синергетичного, особистісно орієнтованого, аксіологічного, професіографічного, андра-

гогічного підходів до психологічної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Синергетичний підхід. Синергетична парадигма сприяє глибокому пізнанню таких складних нелінійних відкритих систем як суспільство та різноманітних його підсистем, зокрема освіти. Варто погодитися з думкою М. Кіященко, що саме синергетична парадигма примусить нашу систему освіти перенацілитися з процесу навчання індивіда на процес формування і розвитку вільної творчої особистості [2, с. 318].

Наприкінці ХХ століття для педагогіки синергетика починає відігравати роль одного з методологічних принципів аналізу освітніх систем. Синергетика постає важливим засобом гуманітаризації освіти та своєрідним «методологічним інструментарієм» при дослідженні масової психології, механізмів творчості та інших психолого-педагогічних аспектів [3, 180].

Важливо наголосити, що як і будь-яка інша наука, синергетика ґрунтується на певних принципах, зокрема В. Буданов [4, с. 189-202] виокремлює такі: гомеостатичність, ієрархічність, нелінійність, відкритість, нестійкість, динамічна ієрархічність, спостережуваність. Окрім цього, синергетика оперує такими поняттями як самоорганізація, атрактор, хаос, флуктуація, біфуркація. Як зазначають В. Кремень і В. Ільїн [5, с. 204], на основі синергетичних принципів в освітньому просторі суб'єкт делокалізований і невідокремлений від учасників освітнього процесу, а головні положення синергетики можна порівняти з основними поняттями педагогіки, зокрема: самоорганізація – це сукупність процесів, що відбуваються в системі освіти, які сприяють підтриманню її оптимального функціонування, відповідних самобудові, самовідновленню та самозміні; стан нестабільності, нестійкості нелінійного середовища – невизначеність і можливість вибору, здатність до якого є важливою якістю людини, що перебуває в критичних ситуаціях, аномальних умовах існування; хаос – ситуації невизначеності, відсутність єдиного рішення і підходу, проблемна ситуація, неорганізовані та спонтанні прагнення студента; флуктуація – відхід від жорстких навчальних програм, імпровізація, інтуїція, здатність змінити сценарій заняття через випадкову репліку студента або іншу незначну подію; біфуркація – критичний момент невизначеності майбутнього розвитку, виявлення альтернативних варіантів можливості; атрактор дає можливість передбачати певну обумовленість майбутнього, це відносно стійкі можливі стани, на які виходять процеси еволюції у відкритих нелінійних середовищах; флуктуація – постійні зміни, коливання та відхилення, що породжують стан нестабільності, невірноваженості. Отже, синергетичний підхід до освіти полягає в пробуджувальному навчанні як відкритті людиною себе або як співробітництва з самим собою та з іншими [5, с. 10].

Принципи синергетичного підходу поклали початок новій системно-синергетичній концепції педагогіки, вихідними положеннями якої є такі: сутність усіх педагогічних явищ і процесів становить системний синергетичний підхід; кожна педагогічна система розглядається і розуміється як синергетична цілісність; рушійними силами розвитку педагогічним систем

і особистості є синергетизм цих систем і їх взаємодія як внутрішня, так і зовнішня; педагогічні системи мають забезпечити формування людини як особистості; особистість у педагогічному процесі розглядається як синергетична, соціальна система, що саморозвивається [5, с. 207].

Синергетичний підхід є підґрунтям для застосування принципів синергетики в педагогічній теорії і практиці, що в свою чергу, дозволить реалізувати функцію виховання і розвитку особистості на умовах відкритості для нових соціальних і психолого-педагогічних впливів. Ідеї і погляди синергетики містять в собі величезний потенціал, оволодіння яким сприятиме здатності впливати на еволюцію суспільства та його членів, обирати їм шляхи подальшого розвитку, а поняття «самоорганізація», «самовизначення», «самореалізація», «саморозвиток» наповнюються реальною сутністю і втілюються в життя.

Розглядаючи можливості застосування синергетичного підходу в освіті, зокрема для психологічної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі, варто зазначити, що наприкінці ХХ століття виникає інтерес до досліджень, в яких розкриваються нові погляди на людину, зокрема на її психіку. Так, у цей період, відомою в Україні та за її межами професором І.Єршовою-Бабенко було висунуто психоенергетичну концепцію розуміння психіки і розроблено методологію її дослідження як синергетичного об'єкта. Це уможливило підняти питання про формування психосинергетики як наукової галузі, що вивчає середовища різноманітної природи, котрі самоорганізуються, де психіка постає системоутворюючим фактором.

І. Єршова-Бабенко [6] досліджувала психіку як синергетичний об'єкт, природне специфічне надскладне явище і розглядала його як сукупність фазових станів різноманітних видів процесів, що самоорганізуються. Це дозволило дослідниці представити психіку як гіперсистему синергетичного порядку, цілісність якої розкривається через безліч вимірів інформаційних та енергетичних, індивідуального прижиттєвого і трансособистісного колективного буття та становлення, субстратних і процесуальних, що співвідносяться з рівнями живого, неживого і віртуального. В психосинергетиці психіка розуміється не як системна властивість відображення, а як сукупність прояву фазових станів різноманітних видів сутностей, процесів і структур, видів матерії, інформації й енергії, що самоорганізуються.

Психіка людини, що є складною системою, скерована зовнішнім хаосом – зростанням складності, невизначеності, нестійкості, непередбачуваності – самоорганізуючись, виробляє ефективні закони взаємодії з довкіллям, утворюючи порядок з хаосу. Майбутні системи не визначаються однозначно через теперішні її стани, що притаманно лінійним системам, а еволюційні зрушення в біфуркаційних точках можуть призвести до кардинальних змін в траєкторіях системи, до непередбачуваних наслідків. Конфліктні ситуації, різкі зміни природних умов, надмірні фізичні навантаження та багато інших факторів, уможливлють у таких «точках» негативний вплив на психіку людини, й як наслідок, резонанс комплексу соціально-психологічних і психофізіологічних наслідків. Подібний резонанс можуть спричинити й позитивні впливи, які допомагають людині знайти певний

баланс з оточенням, розкрити свої здібності і стимулюють її розвиток. Розгляд психіки як відкритої нелінійної системи, схильної до впливу флуктуацій зовнішньої інформації, що впливає на свідомість і підсвідомість, дозволив А. Шевцову [7] висловити припущення про «біфуркаційні» механізми розвитку особистості.

Отже, беручи до уваги викладене вище, вважаємо доцільним здійснювати психологічну підготовку майбутніх фахівців аграрної галузі на засадах синергетичного підходу. Оскільки від розгляду психіки людини як синергетичного об'єкта в майбутньому залежить розвиток тих можливостей і здібностей людини, про які вона сама мало знає, які невміло використовує, однак від яких залежить вирішення багатьох проблем сучасності і майбутнього.

Особистісно орієнтований підхід. Прихильники особистісно орієнтованої освіти доводять актуальність реалізації особистісно орієнтованого підходу у навчанні і вихованні в сучасних умовах розвитку суспільства з соціальної, психологічної і педагогічної точки зору. Аналіз психолого-педагогічних праць І. Беха, В. Рибалка, О. Пехоти, С. Подмазіна, Є. Бондаревської, І. Якиманської, А. Плігіна дає можливість сформулювати низку детермінативних позицій, які окреслюють особистісно орієнтований підхід: 1) це – методологічний інструментарій, розробка якого має спиратися на синтез видобутих психологічною і педагогічною наукою закономірностей будови, функціонування та розвитку особистості; 2) навчання і виховання повинно базуватися на цілісному, системному уявленні про особистість з урахуванням психологічної структури особистості; 3) особистість того, хто навчається й особистість того, хто навчає виступають як суб'єкти навчально-виховного процесу, відносини між ними будуються на принципах співробітництва і свободи вибору; 4) навчання і виховання необхідно вибудовувати на основі життєвого досвіду тих, хто навчається; 5) створення культурного середовища й умов для максимального розкриття потенційних можливостей тих, хто навчається, для розвитку їх смислотворчості, креативності, системи потреб, мотивів, цінностей, позитивної «Я»-концепції, рефлексії, механізмів саморегуляції і самореалізації, самовиховання тощо, та за яких відбувається виявлення, збагачення і перетворення суб'єктивного досвіду.

У межах нашого дослідження особливої значущості набувають принципи психологізації професійної підготовки та особистісного підходу у профільному навчанні. На думку В. Рибалка [8], принцип психологізації професійної підготовки зумовлюється необхідністю суттєвого підвищення психологічної культури особистості при опануванні різних професій. Науково-технічний і соціально-економічний поступ цивілізованих, передових країн світу свідчить про прогресивну роль психології, масової психологізації суспільного, економічного, правового життя у забезпеченні нормальної життєдіяльності народів. Психологічна складова професійної культури фахівця детермінована суспільною, соціально-психологічною, особистісною природою продуктивної, творчої праці і підготовки до неї. Щодо особистісного підходу, то, як зазначає В. Рибалка [8], профільне навчання і

виховання повинно ґрунтуватися на структурно цілісному і повноцінному уявленні про особистість, здійснюватись шляхом урахування, розвитку і реалізації всіх її складових, орієнтуючись на тривимірну психологічну структуру особистості (соціально-психолого-індивідуальний, діяльнісний та віковий виміри). Це забезпечує перехід від предметоцентризму до особистістоцентризму. Також, урахування в навчально-виховному процесі закономірностей функціонування і розвитку особистості, її внутрішньої психологічної структури дозволяє забезпечити більш повне виявлення і використання продуктивного, творчого потенціалу особистості, правильне використання можливостей нервової системи, додання гострих проблем, профілактику відхилень і психосоматичних хвороб.

Аксіологічний підхід. У процесі професійної підготовки фахівців аграрної галузі важливим є не тільки опанування ними системою професійно значущих знань, умінь і навичок, а досягнення того, щоб обрана професія набула особистісної цінності і значущості. Цінності людини детермінують її життєві пріоритети, що в свою чергу впливає на особливості соціальних уявлень і соціальної поведінки особистості.

У свідомості людини цінність існує в уявленнях про себе і виражається у когнітивних, емоційних і оцінних характеристиках. Цінності визначають змістовну сторону спрямованості особистості й є підґрунтям її ставлення до оточуючого середовища, до інших людей, до самої себе і слугують основою її світогляду та ядром життєвої активності, що визначає концепцію життя людини. Стійкість цінностей визначає цілісність і гармонійність особистості, активність у досягненні цілей, дотримання моральних принципів.

Варто зазначити, що період юності є найбільш сенситивним для становлення системи ціннісних орієнтацій як стійкого утворення особистості [9, с. 141]. Професійні цінності є важливим чинником успішного здійснення будь-якої професійної діяльності, є її складовою частиною [10].

Психологічна підготовка уможлиблює формування особистісних цінностей та їхню трансформацію у професійні в результаті створення умов для наповнення індивідуальним змістом отриманої на когнітивному рівні інформації про особистісні та професійні цінності, що в свою чергу детермінує присвоєння особистісних якостей як установки до реалізації ефективної професійної діяльності.

Професіографічний підхід. Доцільність застосування професіографічного підходу до психологічної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі обумовлюється специфікою, особливостями й умовами професійної діяльності аграрників.

Професіографія і професіографічний підхід вирішують задачі початкового етапу становлення професіоналізму [11]. Професіографічний підхід уможлиблює здійснення підготовки майбутнього фахівця аграрної галузі до професійної діяльності через детальне дослідження обраної професії та ознайомлення з професіограмою. Нам імпонує точка зору М. Андрєєвої на професіографічний підхід, яка вважає, що доцільно здійснювати підготовку студентів до професії через активну діяльність – ознайом-

лення з професіограмою, кваліфікаційними характеристиками, детальним дослідженням професії, моделюванням і вирішенням ситуативних професійних завдань [12]. Ми поділяємо погляди дослідниці і вважаємо, що психологічну підготовку майбутніх фахівців аграрної галузі до професійної діяльності варто здійснювати виходячи із зазначених позицій.

На нашу думку, знання професіограми за обраним фахом сприятиме активізації і мотивації студентів до оволодіння майбутньою професією. Роздуми про суспільну значущість і користь професії аграрника, її особливості спонукатимуть студентів замислитися і зрозуміти свої можливості в ній. Співставлення студентами того, які вимоги пред'являє професія до професійних і особистісних якостей людини, і того, які якості наявні у студентів, дозволить виявити їм особисті слабкі місця та прогалини у знаннях. При цьому, професіограма є підґрунтям розвитку особистості та вказує вектори цього процесу. Психологічна підготовка на підґрунті професіографічного підходу сприятиме появі в психіці студентів нових професійно-важливих якостей. Отже, професіографічний підхід дозволяє враховувати специфіку професійної діяльності аграрників у змісті психологічної підготовки та робить її в цілому більш ефективною щодо особистісного розвитку студентів.

Андрагогічний підхід. У межах нашого дослідження, необхідно зазначити, що вік студентів денної форми навчання, які опановують фах аграріїв і вивчають психологію, становить від 18 до 30 років. Період студентства можна віднести до періоду ранньої дорослості. Оскільки з урахуванням біологічних, психологічних і соціальних чинників, науковці вказують такі межі дорослості: рання дорослість (від 20 до 40 років); зріла дорослість (від 40 до 60 років). Вік від 20 до 30 років є першою фазою ранньої дорослості і збігається з молодістю людини. У цей період людина досягає піку у своєму фізичному розвитку, активно збагачується її психологічний і соціальний досвід, оволодіває багатьма соціальними ролями. Людина спрямовує свої зусилля на професійне навчання, пошук постійного місця зайнятості, професійну адаптацію, досягнення професійного успіху, кар'єру [13].

Для періоду дорослості характерні найвищий рівень розвитку духовних, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей людини. На цьому етапі виникають специфічні особливості Я-концепції, спонукальної та емоційної сфер особистості, змінюється спосіб життєдіяльності. В цей період продовжується психічний та особистісний розвиток людини, пошук своєї ідентичності, розширюються її можливості як суб'єкта діяльності, пізнання, спілкування. На дорослу людину покладається відповідальність не тільки за реалізацію власного життєвого покликання, а й за долю інших людей.

Зважаючи на зазначене вище, вважаємо за доцільне використовувати андрагогічний підхід до психологічної підготовки зазначеної категорії студентів. Розглянемо детальніше можливості застосування принципів андрагогіки до психологічної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі. Психологічна підготовка є важливим фактором розвитку професійної компетентності, ініціативності й мобільності, творчого та відповідального

ставлення до вирішення виробничих проблем майбутніх фахівців аграрної галузі задля сталого розвитку суспільства. Варто зазначити, що психологія як навчальна дисципліна сприяє соціально-орієнтаційній і практично-перетворювальній діяльності людини. Знання і розуміння людиною самої себе, особливостей, принципів і закономірностей формування й розвитку особистості допомагають глибше розуміти мотиви вчинків людей, регулювати взаємовідносини з ними, володіти прийомами самоуправління і саморегуляції, що дозволяє максимально реалізувати свій особистісний потенціал, правильно орієнтуватися у поведінці людей, володіти способами психологічного впливу, вибудовувати стосунки з оточенням тощо.

Відповідно до принципів андрагогіки – «дорослій людині, що навчається, належить провідна роль у процесі навчання» і «доросла людина, що навчається, має життєвий досвід, який може використовувати як джерело навчання» [14] – в процесі психологічної підготовки студенти ставлять перед собою конкретні цілі навчання відповідно до своїх професійних потреб із урахуванням досвіду, набутого під час навчальних практик і роботи за фахом у позанавчальний час. Тобто, студенти знають, які саме психологічні знання їм необхідні і для вирішення яких проблем.

Щодо принципу «дорослий, що навчається, прагне до самореалізації, самостійності, самоуправління» [14], то він реалізується через зміст навчальної дисципліни «Психологія». Оскільки психологія як наука має значний розвивальний потенціал, впливає на становлення студента як особистості, спонукає до самопізнання, самотворення й самовизначення в її психічному розвитку. Це сприяє розвиткові вмінь аналізувати стан соціально-психологічного клімату в колективі, визначати чинники і причини, що призводять до виникнення конфліктів у міжособистісному спілкуванні та зменшувати рівень їх впливу; вирішувати конфліктні ситуації в колективі; визначати фактори, що порушують психологічний комфорт в процесі життєдіяльності та зменшувати рівень їх впливу; організувати та контролювати власну поведінку з метою забезпечення гармонійних стосунків з учасниками спільної діяльності; долати фрустрації, депресії, стани психоемоційної перенапруженості та інші негативні переживання; забезпечувати необхідний рівень власного психічного здоров'я; діагностувати власний емоційний стан та стан і настрої інших людей, рівень психічного напруження при вирішенні завдання діяльності різної складності; здійснювати саморегулювання поведінки в побуті і на виробництві, застосовувати спеціальні методики корекції власного психічного стану залежно від психофізичних навантажень; користуватися прийомами саморегулювання та самоконтролю, розвитку вольових властивостей особистості тощо.

Варто акцентувати увагу на такому аспекті навчальної діяльності як самостійність. Відповідно до вимог Болонської конвенції, нині переважна кількість годин у вивченні тієї чи іншої дисципліни відводиться на самостійне навчання студентів. Тому, вище вказаний андрагогічний принцип є надзвичайно актуальним і реалізується через самостійну підготовку до навчальних занять і виконання індивідуальних завдань студентами. Завдання складаються із вправ, спрямованих на актуалізацію і класифікацію психічних явищ,

на розпізнавання психічних процесів, станів і властивостей, на прогнозування й моделювання поведінки людини в певних ситуаціях, на розроблення психологічних рекомендацій щодо способів поведінки з людьми різних типів темпераментів, на формування розумових дій, зокрема рефлексії, цілепокладання, планування, аналізу, узагальнення тощо.

Навчальні завдання потребують від студентів творчої активності і дозволяють застосовувати особистий життєвий досвід. Їх виконання можливе лише за умови знання відповідної теорії та розуміння сутності психічних явищ. Тому, перед початком виконання практичних завдань, студенти повинні добре опрацювати теоретичний матеріал та звернутися до рекомендованих джерел і текстів для додаткового читання.

Висновки. Отже, вважаємо, що здійснювати психологічну підготовку майбутніх фахівців аграрної галузі необхідно на засадах синергетичного, особистісно орієнтованого, аксіологічного, професіографічного, андрагогічного підходів. Оскільки, в результаті такої підготовки уможливорюється формування психологічної готовності майбутніх фахівців аграрної галузі до професійної діяльності за мотиваційним, ціннісним, рефлексивним, когнітивним, діяльнісним та регулятивним компонентами.

Список літератури

1. Ершова-Бабенко И. Психосинергетические основания концептуально-стратегической модели высшего образования / И. Ершова-Бабенко, С. Корниенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philosophy.ua/lib/Zyershova-korniienko-fo-2-4-2006.pdf>
2. Киященко Н.И. Синергетические проблемы образовательного процесса / Н. И. Киященко // Синергетическая парадигма. Синергетика образования. – М.: Прогресс-Традиция, 2007. – 592 с.
3. Вознюк О. В. Педагогічна синергетика: генеза, теорія і практика : Монографія. [Текст] / О. В. Вознюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 708 с.
4. Буданов В.Г. Синергетическая методология в постнеклассической науке и образовании / В. Г. Буданов // Синергетическая парадигма. Синергетика образования. – М.: Прогресс-Традиция, 2007. – 592 с.
5. Кремень В.Г. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму : монографія / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн; [Національна академія педагогічних наук України]. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 368 с.
6. Ершова-Бабенко И.В. Психосинергетика и ее место в постнеклассике / И. Ершова-Бабенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/ia/2011_2/ANTR112_16.PDF
7. Шевцов А.Г. Некоторые аспекты психосинергетического моделирования личности / А. Г. Шевцов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://philopsy.com/konfer/psihosiner51t.html>
8. Рибалка В.В. Психолого-педагогічні засади організації особистісно орієнтованої підготовки учнівської молоді в системі неперервної професійної освіти / В. В. Рибалка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/3/vupysk_14.pdf
9. Радчук Г. Аксіопсихологія вищої школи. Монографія / Г. Радчук. – Тернопіль: ТНПУ, 2009. – 415 с.

10. Никифоров А.Л. Деятельность, поведение, творчество / А. Л. Никифоров // Деятельность: теория, методология, проблемы. – М.: Политиздат, 1990. – С. 52-70.

11. Акмеологический словарь / Под общ. ред. А. А. Деркача. – М.: Изд-во РАГС, 2004. – 161 с.

12. Андреева М.П. Профессиографический подход в подготовке педагогов / М. П. Андреева. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://sitim.sitc.ru/E-books/Journals/sin_edu/st420-75.htm

13. Вікова та педагогічна психологія [Текст] : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / О. В. Скрипченко [та ін.]. – К. : Каравела, 2007. – 400 с.

14. Змеёв С.И. Андрагогика: основы теории и технологии обучения взрослых [Текст] / С. И. Змеёв. – М. : PerSe, 2003. – 207 с.

В статье обоснована целесообразность применения методологических подходов к психологической подготовке будущих специалистов аграрной отрасли к профессиональной деятельности, в частности: синергетического, личностно ориентированного, аксиологического, профессиографического, андрагогического.

Синергетический подход, личностно ориентированный подход, аксиологический подход, профессиографический подход, андрагогический подход.

In the article it was grounded the purposefulness of application of the methodological approaches to the psychological training of the future specialist of agrarian industry to the professional activity, in particular: synergetic, personality oriented, axiological, professional-graphic, andragogic.

Synergetic approach, personality oriented approach, professional-graphic approach, axiological approach, andragogic approach

УДК 37.013.42:37.091.12–051

СПЕЦИФІКА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

О.М. Прохорчук, аспірант

У статті відображено наявність потреби формування дослідницької компетентності у соціальних педагогів виходячи з вимог сучасного суспільства.

Компетентність, дослідництво, дослідницька компетентність, системний підхід, потреби особистості.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури, а також нормативних документів дозволяє констатувати потребу у формуванні дослідницької компетентності у фахівців соціальної педагогіки. Насамперед, вони повинні досліджувати